

Sygn. akt I C 440/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2017 r.

Sąd Rejonowy w Grudziądzu, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Maciej Plaskacz

Protokolant sekretarz sądowy Karolina Komorowska

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2017 r. w Grudziądzu

na rozprawie spraw

z powództwa (...) **spółki akcyjnej w B.**

przeciwko **E. H.**

o zapłatę (o pierwotnej sygnaturze akt I C 440/17)

i z powództwa (...) **spółki akcyjnej w B.**

przeciwko **E. H.**

o zapłatę (o pierwotnej sygnaturze akt I C 504/17)

w sprawie o pierwotnej sygnaturze akt I C 440/17

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powodowego (...) spółki akcyjnej w B. na rzecz pozwanej E. H. kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. wydatkami poniesionymi tymczasowo przez Skarb Państwa obciąża Skarb Państwa;

w sprawie o pierwotnej sygnaturze akt I C 504/17

IV. oddała powództwo;

V. zasądza od powodowego (...) spółki akcyjnej w B. na rzecz pozwanej E. H. kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

VI. wydatkami poniesionymi tymczasowo przez Skarb Państwa obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt I C 440/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 13 lutego 2017 r. (k. 3-5) powodowa (...) spółka akcyjna w B. domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanej E. H. kwoty 7.818,74 zł z umownymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek

ustawowych za opóźnienie od dnia 26 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu. Strona powodowa wyjaśniła, że dochodzi roszczeń na podstawie weksla wystawionego przez pozwaną.

Zarządzeniem z dnia 21 lutego 2017 r. (k. 2) stwierdzono brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i upominawczym. Sprawa została zarejestrowana w repertorium C pod sygnaturą akt I C 440/17.

Pozwem z dnia 27 lutego 2017 r. (k. 4-6 akt I C 504/17) powodowa (...) spółka akcyjna w B. domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanej E. H. kwoty 6.710,27 zł z umownymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 8 lutego 2017 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu. Strona powodowa wyjaśniła, że dochodzi roszczeń na podstawie weksla wystawionego przez pozwaną.

Zarządzeniem z dnia 21 lutego 2017 r. (k. 2 akt I C 504/17) stwierdzono brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i upominawczym. Sprawa została zarejestrowana w repertorium C pod sygnaturą akt I C 504/17.

Na rozprawie dnia 25 maja 2017 r. (k. 25 akt I C 504/17) Sąd postanowił połączyć sprawy I C 440/17 i I C 504/17 do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz obie sprawy prowadzić pod sygnaturą akt I C 440/17.

Na rozprawie dnia 12 października 2017 r. (k. 60) pozwana podniosła zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z deklaracją wekslową.

W piśmie procesowym z dnia 26 października 2017 r. (k. 62-63) pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zwrot kosztów procesu. Podała, że zapłaciła na poczet długu wynikającego z umowy pożyczki z dnia 22 kwietnia 2015 r. kwotę 5.645 zł, a na poczet długu wynikającego z umowy pożyczki z dnia 8 lipca 2016 r. – kwotę 2.544 zł. Zarzuciła niewykazanie wysokości żądania pozwu, a także niezasadne dochodzenie dodatkowych należności, jak koszty ubezpieczenia i koszty windykacji. Wyjaśniła, że została wprowadzona w błąd przez stronę powodową, a pismami z dnia 11 października 2017 r. uchyliła się od skutków prawnych złożonych pod wpływem błędu oświadczeń woli prowadzących do zawarcia umów pożyczek.

W piśmie procesowym z dnia 7 grudnia 2017 r. (k. 89-93) strona powodowa wyjaśniła, że weksle stanowiły zabezpieczenia spłaty pożyczek z dnia 22 kwietnia 2015 r. i z dnia 8 lipca 2016 r. Przedstawiła szczegółowo składniki długów wynikających z tych umów. Co do pożyczki z dnia 22 kwietnia 2015 r. wyjaśniła, że dochodzi następujących należności: 6.306,28 zł niezwróconej pożyczki, 38,47 zł skapitalizowanych odsetek (11.2.a umowy), 1.261,26 zł zryczałtowanych kosztów windykacji (11.2.b umowy), 17,73 zł bliżej niesprecyzowanych opłat z tabeli opłat (11.2.c umowy), a pozwana spłaciła 5.645,72 zł. Co do pożyczki z dnia 8 lipca 2016 r. wyjaśniła, że dochodzi następujących należności: 6.696 zł niezwróconej pożyczki i 14,27 zł odsetek umownych, a pozwana spłaciła 2.544 zł.

Sprawy były rozpoznawane w postępowaniu uproszczonym, lecz na skutek ich połączenia dalsze postępowanie toczyło się bez zastosowania tego postępowania odrębnego (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 listopada 2003 r., III PZP 13/02, niepubl.).

Sąd ustalił, co następuje:

Dnia 22 kwietnia 2015 r. (...) spółka akcyjna w B. jako pożyczkodawca i E. H. jako pożyczkobiorca zawarli umowę pożyczki. Kwota udzielonej pożyczki wynosiła 11.344 zł, całkowita kwota pożyczki podlegającej wypłacie pozwanej – 4.000 zł, koszt ubezpieczenia – 6.632 zł, opłata przygotowawcza – 712 zł, wynagrodzenie umowne – 608 zł, a wysokość miesięcznej raty – 332 zł. Wymienione kwoty zostały ujęte na pierwszej stronie umowy w tabeli. W umowie zawarto następujące postanowienia: „11.1. Jeżeli pożyczkobiorca nie zapłacił w terminach określonych w umowie pełnych rat pożyczki za co najmniej dwa okresy płatności, pożyczkodawca może wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30-dniowego terminu i wypełnić weksel po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległych rat w terminie 7 dni od otrzymania wezwania. 11.2. Pożyczkodawca w przypadku wypowiedzenia umowy ma prawo na wekslu in blanco wpisać datę i miejsce zapłaty oraz kwotę nieprzekraczającą kwoty należnej pożyczkodawcy

do zapłaty z tytułu pozostałej niespłaconej części pożyczki, wynagrodzenia umownego oraz naliczyć i wpisać: a) dla całkowitej kwoty pożyczki pierwotnej i/lub całkowitej kwoty pożyczki kolejnej wypłaty (kolejnych wypłat) – maksymalną wysokość odsetek umownych na poziomie czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego z dnia zawarcia niniejszej umowy, tj. 10% w stosunku rocznym i/lub b) kwotę w wysokości do 20 procent z pozostałej do zapłaty całkowitej kwoty do zapłaty tytułem poniesionych kosztów windykacji, nie więcej jednak niż faktycznie poniesione przez pożyczkodawcę koszty tej windykacji i/lub c) kwotę wynikającą z tabeli opłat zawartą w p. 19.4 niniejszej umowy – punkt 8, 9 i 10 tabeli”.

Zabezpieczenie spłaty pożyczki stanowił weksel in blanco wystawiony przez pozwaną oraz objęcie pozwanej ochroną ubezpieczeniową (punkt 7.1 i 7.2). Ochrona ubezpieczeniowa miała obejmować ryzyko śmierci ubezpieczonego oraz całkowitą niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji ubezpieczonego wskutek nieszczęśliwego wypadku lub choroby (punkt 17.1).

Przed 22 kwietnia 2015 r. pozwana zawierała dwie umowy pożyczki ze stroną powodową. Poziom kosztów tych pożyczek był zbliżony do kosztów pożyczki z dnia 22 kwietnia 2015 r.

Przy zawieraniu umowy pożyczki z dnia 22 kwietnia 2015 r. pozwana nie została poinformowana o przystąpieniu do ubezpieczenia grupowego ani o warunkach tego ubezpieczenia.

Wydruk umowy pożyczki z dnia 22 kwietnia 2015 r. wraz z harmonogramem spłat pozwana otrzymała około dwóch tygodni po zawarciu umowy. Dopiero wówczas zapoznała się z tymi dokumentami.

Dowody:

Zeznanie pozwanej przesłuchanej w charakterze strony – k. 152-153

Umowa z dnia 22 kwietnia 2015 r. z załącznikami – k. 110-117

Na poczet długu wynikającego z umowy pożyczki z dnia 22 kwietnia 2015 r. pozwana zapłaciła łącznie 5.645,72 zł.

Okoliczność przyznana przez stronę pozwaną – k. 90v.

Pismem z dnia 26 grudnia 2016 r. strona powodowa wypowiedziała umowę pożyczki z dnia 22 kwietnia 2015 r.

Dowód:

Pismo z dnia 26 grudnia 2016 r. – k. 7

Weksel z dnia 22 kwietnia 2015 r. został wypełniony na sumę 7.818,74 zł z terminem zapłaty dnia 25 stycznia 2017 r.

Dowód:

Weksel z dnia 22 kwietnia 2015 r. – k. 6

Dnia 8 lipca 2016 r. (...) spółka akcyjna w B. jako pożyczkodawca zawarł z E. H. jako pożyczkobiorcą umowę pożyczki. Kwota pożyczki wynosiła 3.500 zł, opłata przygotowawcza – 129 zł, wynagrodzenie prowizyjne – 2.751 zł, wynagrodzenie z tytułu przyznania „Twojego pakietu” – 600 zł (punkt 1). (...) wiązał się z przyznaniem pożyczkobiorcy dodatkowych uprawnień dotyczących obniżenia rat, odroczenia terminu ich zapłaty, przyspieszenia wypłaty pożyczki i powiadomień pożyczkobiorcy za pomocą wiadomości SMS (punkt 17).

Zabezpieczenie spłaty pożyczki stanowił weksel in blanco wystawiony przez pozwaną (punkt 3.1).

Przy zawieraniu umowy pożyczki pozwana nie była informowana o postanowieniach odnoszących się do „Twojego pakietu”.

Wydruk umowy pożyczki z dnia 8 lipca 2016 r. wraz z harmonogramem spłat pozwana otrzymała około 10 dni po zawarciu umowy. Wówczas zapoznała się z tymi dokumentami.

Dowody:

Zeznanie pozwanej przesłuchanej w charakterze strony – k. 152-153

Umowa z dnia 8 lipca 2016 r. z załącznikami – k. 123-129

Pismem z dnia 8 stycznia 2017 r. strona powodowa wypowiedziała umowę pożyczki z dnia 11 lipca 2016 r.

Dowód:

Pismo z dnia 8 stycznia 2017 r. – k. 8 akt I C 504/17

Weksel z dnia 11 lipca 2016 r. został wypełniony na sumę 6.710,27 zł z terminem zapłaty dnia 7 lutego 2017 r.

Dowód:

Weksel z dnia 11 lipca 2016 r. – k. 7 akt I C 504/17

Pismami z dnia 11 października 2017 r. pozwana oświadczyła stronie powodowej o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych przy zawieraniu umów pożyczek z dnia 22 kwietnia 2015 r. i z dnia 11 lipca 2016 r. ze względu na błąd co do kosztów pożyczek.

Dowody:

Pisma z dnia 11 października 2017 r. – k. 64-65

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny został ustalony na podstawie dokumentów i zeznań pozwanej. Wiarygodność wymienionych środków dowodowych nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości Sądu. Dla rozstrzygnięcia sprawy nie okazał się ostatecznie przydatny dowód z opinii biegłego z zakresu grafologii, który Sąd dopuścił z urzędu z uwagi na znaczące różnice między podpisami na wekslach. Wątpliwości Sądu rozwiązała sama pozwana, przyznając własnoręczność obu podpisów.

Strona powodowa dochodzi roszczeń ze stosunku wekslowego, a podstawę roszczenia stanowią weksle własne in blanco pozwanej wystawione na zabezpieczenie roszczeń wynikających z umowy pożyczki z dnia 22 kwietnia 2015 r. i z dnia 8 lipca 2016 r. W deklaracjach wekslowych pozwana upoważniła stronę powodową do wypełniania weksla na sumę odpowiadającą jej zadłużeniu w powodowej spółce. Obrona procesowa pozwanej koncentrowała się na wypełnieniu weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym. Zarzuty takie w stosunku do pierwotnego wekslobiorcy mogą być podnoszone bez ograniczeń (zob. J. Jastrzębski, Komentarz do ustawy – Prawo wekslowe [w:] J. Jastrzębski, M. Kaliński, Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, wyd. 3, Warszawa 2014, Lex/el., komentarz do art. 10, nb. 10).

W pierwszej kolejności rozważyć należało skuteczność oświadczeń pozwanej z dnia 11 października 2017 r. o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych pod wpływem błędu. Oświadczenia te były złożone w dniach 22 kwietnia 2015 r. i 7 lipca 2016 r. Z zeznań pozwanej wynika, że błąd co do kosztów pożyczek wykryła ona najpóźniej dwa tygodnie po zawarciu każdej z umów, po otrzymaniu egzemplarza umowy. Wykrycie błędów nastąpiło zatem – odpowiednio – w maju 2015 r. i w lipcu 2016 r. Zgodnie z art. 88 § 1 k.c., uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu lub groźby, następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie. W myśl art. 89 § 2 k.c., uprawnienie do uchylenia się wygasa: w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia, a w razie groźby - z upływem roku od chwili, kiedy stan obawy ustał. Uznać zatem należy, że

ewentualne uprawnienie pozwanej do uchylecia się od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych pod wpływem błędu co do kosztów pożyczek wygasło – odpowiednio – w maju 2016 r. i w lipcu 2017 r. Dokonanie tej czynności w połowie października 2017 r. nastąpiło po tych datach i nie mogło wywrzeć oczekiwanych przez pozwaną skutków prawnych.

W myśl art. 720 § 1 k.c., przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki, jak każda umowa, może być ukształtowana przez strony w sposób swobodny, ale nie całkowicie dowolny. Zgodnie bowiem z art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W odniesieniu do umowy pożyczki z dnia 22 kwietnia 2015 r. zastrzeżenia Sądu budzi obciążenie pozwanej kosztami ubezpieczenia w kwocie 6.632 zł oraz zryczałtowanymi kosztami windykacji w kwocie 1.261,26 zł. Ubezpieczenie grupowe, do którego miała przystąpić pozwana, obejmowało dwa ryzyka: śmierci oraz całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji ubezpieczonego wskutek nieszczęśliwego wypadku lub choroby. Wysokość składki ubezpieczeniowej jest ściśle powiązana z ryzykiem ubezpieczeniowym (por. art. 33 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, jedn. tekst: Dz. U. z 2017 r., poz. 1170 ze zm.). Przy stosunkowo niewielkim ryzyku ubezpieczeniowym, a takie występowało w przypadku pozwanej, wysokość składki powinna stanowić niewielki ułamek długu pozwanej, stanowiła zaś ponad połowę kwoty zadłużenia pozwanej określonego w umowie pożyczki. Tak ujęta wysokość składki sprzeciwia się, w ocenie Sądu, właściwości stosunku ubezpieczenia, gdyż pozostaje w oderwaniu od rzeczywistego ryzyka ubezpieczeniowego. Dodatkowo, koszt świadczenia ubezpieczyciela, którym została obciążona pozwana, pozostaje rażąco nieekwiwalentny w stosunku do wartości otrzymanego przez pozwaną świadczenia. W tym stanie rzeczy, Sąd ocenił postanowienia umowy pożyczki dotyczące przystąpienia do umowy ubezpieczenia za nieważne na podstawie art. 58 § 1 i 3 w zw. z art. 353¹ k.c. Co do zakwestionowanych kosztów windykacji, w umowie przewidziano uprawnienie żądania przez stronę powodową kwoty w wysokości do 20 procent z pozostałej do zapłaty całkowitej kwoty do zapłaty tytułem poniesionych kosztów windykacji, nie więcej jednak niż faktycznie poniesione przez pożyczkodawcę koszty tej windykacji (punkt 11.2.b). Niezależnie od tego strona powodowa była uprawniona do obciążenia pozwanej zryczałtowanymi kosztami upomnień pisemnych, monitów SMS i monitów telefonicznych (punkt 11.2.c.). Koszty windykacji ujęte w punkcie 11.2.c. mieszają się w pojęciu kosztów windykacji opisanych w punkcie 11.2.b., a sposoby windykacji opisane w punkcie 11.2.b. składają się na znaczącą część typowej aktywności windykacyjnej. Z twierzeń i dowodów strony powodowej nie wynika, by obciążenie pozwanej kosztami windykacji w wysokości 20% zadłużenia zostało w jakikolwiek sposób powiązane z rzeczywistymi kosztami tych działań. W tej sytuacji postanowienie zawarte w punkcie 11.2.b należy postrzegać jako zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania pieniężnego. Postanowienie takie narusza art. 483 § 1 k.c., który dopuszcza zastrzeżenie kary umownej wyłącznie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego. Naruszenie ma charakter oczywisty, a orzeczenia uwzględniające żądania opartej na takiej konstrukcji były uznawane w judykaturze Sądu Najwyższego za niezgodne z prawem w rozumieniu art. 424¹ i nast. k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r. II CNP 16/09, LEX nr 603757). W konsekwencji analizowany punkt 11.2.b umowy jest nieważny na podstawie art. 58 § 1 w zw. z art. 483 § 1 k.c., co nie wpływa jednak na ważność pozostałej części umowy (art. 58 § 3 k.c.).

Podsumowując, dług pozwanej wynikający z umowy pożyczki powinien zostać obniżony o opisane wyżej kwoty: 6.632 zł tytułem kosztów ubezpieczenia i 1.261,26 zł tytułem zryczałtowanych kosztów windykacji. Suma tych kwot przekracza wysokość roszczenia dochodzonego pozwem, a pozwana spełniła dotychczas wszystkie świadczenia obciążające ją na podstawie umowy pożyczki z dnia 22 kwietnia 2015 r. Zasadny okazał się natomiast zarzut pozwanej wypełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem. W tym stanie rzeczy, powództwo podlegało oddaleniu jako bezzasadne, o czym orzeczono w punkcie I sentencji na podstawie art. 28 w zw. z art. 104 Prawa wekslowego.

W przypadku umowy pożyczki z dnia 8 lipca 2016 r. zastrzeżenia Sądu budziło obciążenie pozwanej wynagrodzeniem prowizyjnym w kwocie 2.751 zł oraz opłatą za pakiet „Twój pakiet” w kwocie 600 zł. Wysokość tych świadczeń nie została powiązana z rzeczywistym czasem trwania umowy pożyczki. W ocenie Sądu, w razie wypowiedzenia umowy pożyczki, opłaty te powinny ulec stosownemu obniżeniu. Strona powodowa nie powinna być uprawniona do naliczania wynagrodzenia za obsługę pożyczki po jej wypowiedzeniu, skoro jej czynności nie są ukierunkowane wówczas na obsługę pożyczki, lecz na odzyskanie długu, a wydatki związane z tym związane podlegają kompensacie na innych zasadach. Analogicznie, po wypowiedzeniu pożyczkobiorca traci uprawnienia ujęte w pakiecie „Twój pakiet”. W analizowanej umowie brak natomiast powiązania wysokości wymienionych należności z rzeczywistym czasem trwania umowy, co nakazuje uznać je za niedozwolone postanowienia umowne jako kształtujące obowiązki pozwanej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i naruszające rażąco interesy pozwanej (art. 385¹ § 1 k.c.). Zeznań pozwanej wynika przy tym, że postanowienia te nie zostały z nią indywidualnie uzgodnione. W konsekwencji, postanowienia umowy z dnia 8 lipca 2016 r. nie wiążą pozwanej (art. 385¹ § 2 k.c.). Wymagało to ponowne przeliczenia wysokości rat przy założeniu ich stałej wysokości oraz konieczności zachowania liczby rat. W tym celu Sąd dokonał stosownych obliczeń, stosując wzór $R=K*((1+p)^{n*p})/(1+p)^n-1$), wynikający z zasady równoważności strumieni pieniądza oraz wzoru na sumę wyrazów ciągu geometrycznego (zob. np. W. Bijak, M. Podgórska, J. Utkin, Matematyka finansowa, Warszawa 1994, s. 216), gdzie R to wysokość raty, K – kapitał (3.629 zł), p – wysokość oprocentowania dla jednego miesiąca ($\approx 0,81\%$, tj. $1/12$ z $9,74\%$), n – ilość rat (30). Po podstawieniu otrzymano wysokość raty wynoszącą w zaokrągleniu 136,78 zł. Obliczenia zostały wykonane w powszechnie stosowanym arkuszu kalkulacyjnym. Wykonanie tych obliczeń wymaga wiedzy i umiejętności na poziomie szkoły średniej, co wyklucza traktowanie ich jako wiadomości specjalnych wymagających dopuszczenia dowodu z opinii biegłego. Do momentu wypowiedzenia umowy pozwana spłaciła łącznie 744 zł, natomiast suma wymagalnych rat za ten okres wyniosła 683,90 zł. W tej sytuacji nie została spełniona przesłanka skuteczności wypowiedzenia w postaci opóźnienia w płatności jednej raty przekraczającego 30 dni (punkt 8.1). Oświadczenie strony o powodowej o wypowiedzeniu umowy nie wywołało zatem oczekiwanego skutku, a strona powodowa nie była uprawniona do wypełnienia weksła in blanco. Na marginesie należy dodać, że do chwili zamknięcia rozprawy pozwana spłaciła 2.544 zł, a suma wymagalnych rat (po przeliczeniu ich wysokości) wyniosła 2.325,26 zł. W tym stanie rzeczy, powództwo podlegało oddaleniu jako bezzasadne, o czym orzeczono w punkcie IV sentencji na podstawie art. 28 w zw. z art. 104 Prawa wekslowego.

O kosztach procesu orzeczono w punktach II i V sentencji na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. Strona powodowa przegrała proces w obu sprawach w całości i obowiązana jest zwrócić pozwanej poniesione przez nią koszty procesu, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. W obu sprawach na koszty te składało się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego będącego radcą prawnym w stawce minimalnej wynoszącej 1.800 zł (§ 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz.U. poz. 1804 ze zm.).

W związku z niepotwierdzeniem się wątpliwości Sądu co do autentyczności podpisu pozwanej na wekslach wydatkami związanymi z dopuszczeniem dowodu z opinii biegłego został obciążony Skarb Państwa (art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 623 ze zm.).